Видавництво „СІЯЧ“

М. СУМЦОВ.

СЛОБІДСЬКО УКРАЇНСЬКІ ІСТОРИЧНІ ПІСНІ

Видання друге

№ 34

Видавничим Т—вом „СІЯЧ“

в м. Черкасах

видруковані такі книжки:

1. **П. Гулак-Артемовський.** Твори. . *Ціна 55 коп.*
2. **Є. Гребінка.** Приказки. . . . *45 коп.*
3. Думи кобзарські. . . *1 р. 20 коп.*
4. **Г. Коваленко.** Людина і Громада. . *85 коп.*
5. . . . Жарти життя. *3 р. —*
6. . . . Початковий курс української історії для початкових шкіл. *2 р. —*
7. **Б. Грінченко.** Іван Виговський. . *1 р. 80 коп.*
8. . . Про книжки. *85 коп.*
9. . . Без хліба. . . . *40 коп.*
10. . . Павло хлібороб. . . *40 коп.*
11. . . Хата. . . . . *45 коп.*
12. . . Братства і просвіт. справа. *50 коп.*
13. . . Про пустині. . *1 р. —*
14. **А. Кащенко.** За що?. . . *65 коп.*
15. . . . Дрібні оповідання. *1 р. 10 коп.*
16. **С. Черкасенко.** Убогий жид. Казка. . *20 коп.*
17. . . . . Як вродилася пісня. Казка. *25 коп.*
18. **Проф. Сумцов.** Вага і краса укр. народн. поезії. *85 коп.*
19. . . . Українські співці й байкарі. *65 коп.*
20. . . . Слобідсько-україн. історичні пісні. *35 коп.*
21. **І. Франко.** Semper Tiro. *1 р. 80 коп.*
22. . . Поеми. *1 р. 75 коп.*
23. . . Похорон. *60 коп.*
24. **Ожешко.** Хам. *3 р. —*

НЕ ВИДАЯТСЯ
НА ДОМЪ.

Видавництво „СІЯЧ“

М. СУМЦОВ.

Українська культура

СЛОБІДСЬКО УКРАЇНСЬКІ історічні пісні

Харківська Державна Общественная Библиотека
20 МАЯ 1924 г.
№ 140063.
(158603

Видання друге

№ 34

Черкаси
Друкарня Видавничого Т-ва „Сіяч“
1918 р.

СЛОБІДСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ІСТОРИЧНІ ПІСНІ.

Подав М. Сумцов.

ЗМІСТ.

Передмова про місцеву поетичну творчість. Пісні про слобідсько-українську колонізацію. Пісні про Івана Сірка. Пісні про Романа Сірка. Пісні про Сірчиху і сина її Петра. Пісні про гусарію. Пісня про Каннистого.

Наукове оброблення Української народньої словесности йде досить жваво в Галичині, а на Україні Російській, де зібрані найголовніші матеріяли, де колись на сій ниві сіяли гарне зерно такі наукові діячі як Максимович, Потебня, Чубинський, Костомаров, Грінченко, стало зовсім тихо; нема нових наукових розвідок; старі видання та розвідки, здається, припали пилом і пішли на забуття. Не тільки нові сторінки народнього життя, а й ті, які відбились в старих народніх словесних творах, не мають наукового розгляду. Правду казати, і російська народня словесність з наукового боку не дуже швидко посувається та все ж таки посувається в розвідках проф. В Мілєра, Д. Зеленина, а українська словесність в величезних російських *обміжках* наче захолонула, за

мерзла, так що про неї вже і не чути. І зовсім ніхто не звертає уваги на ту сторінку народньої творчости, котра зацікавила д. Мілера—на її теріторіяльні відміни. Етноґрафичні особливости відповідають окремим місцевим обставинам народнього життя. З сього погляду чималу вагу мають стара Слобожанщина та Галичина, як окраїнні місця української теріторії.

I

Пісні про слобідсько українську кольонізацію.

Після Хмельнищини для правобережної України настали важкі часи руїни, знищення сел, міст, люду. Татари, Турки, Поляки рвали її на шматки і нівечили до щенту, Московський уряд був ще дуже слабий, щоб допомогти Українцям, та й не дуже про те турбувався, бо вже тоді добре пройнявся бюрократичним духом; під прапором православія пильнував найбільш про те, щоб почапихати усюди своїх воєвод та почати перелицювання Українців на московський лад. За Дніпром, в Західній Україні метушився завзятий Дорошенко і своїми зазивами Турків та Татар тільки більш знищував країну.

Люде тікали світ за очі, хто на Дунай, а хто —і таких було найбільше—на лівий берег Дніпра, в Полтавщину і далі в Слобідську Україну, на береги Псла, Ворскли, Донця і їх численних притоків,—гарні, просторі краї, в котрих хазяїнували їх давні предки, як вказують руcько-славянські назви

городищ по Донцю та Ворскли, і як добре свідчать археольогічні знахідки в сих краях. Все більш і більш тікали люде з правого ляшського берега Дніпра на лівий московський, і тут селились слободами, займаючи землі поволі, скільки хватало насилу, і одночасно все більш і більш пустіла Київщина, ще більш Волинь і Поділля. В кінці XVII віку на сих місцях зробилась така сумна пустеля, що вражала не тільки освічених Українців, також і Великоросів, і навіть самих Ляхів, з найбільш совістливих і богобоязливих. Так, польський письменник Млодзяновський каже: „Я думаю, що коли б Господь Бог зібрав в одне місце усі сльози бідного народу, пролиті й досі проливаємі з-за притисків, то людина утонула б в них. Мила Україно, —питає Млодзяновський—в чім ти потонула? В сльозах народу. Милий Каменець, з чого ти загинув? Слізьми бідного народу до тебе приплило Турецьке взяття"*). Млодзяновський нагадав про ту нещасну пригоду 1672 р., коли султан турецький Магомет IV рушив на Україну з великим військом в 150.000, взяв фортецію Каменець, в'їхав на коні в собор, вимостив іконами улиці, забрав в неволю безліч люду, як кажуть, одних українських хлопців взяв 800 в яничари. Народ ховавсь по лісах; хто тільки зміг тікав світ за очі.

Московський піп Лук'янов, йдучи в Св. Землю через Україну, записав біля 1702 р. таке, „бисть сіе путное шествіе печально і уныло, бяше бо видѣти ни града, ни села; аще бо и быша прежде сего грады красны и нарочити села видѣніемъ, но нынѣ точію пусто мѣсто. Пустыня ве-

*) *Мацѣевичъ*, „Труды Кіев. Дух. Акад." 1870 р., VII, 248

лія и звѣрей множество, козы дикія, и волци, лоси, медвѣди, нынѣ же все розвоевано да разорено отъ крымцевъ. А земля зѣло угодна и хлѣбородна, и овощу всякого многа; сады—что якій лѣсъ; яблоки, орѣхи волошскіе, сливы, дули, да все пустыня, а они собаки (татари) пришедъ и разорятъ, а всѣхъ людей въ полонъ поберутъ. Не погрѣшу эту землю назвать златою, понеже всего много в ней родится. И идохом тою пустынею пять дней, ничто же видѣхомъ"*).

В 1705 р. український історик Величко проходив з козаками від Корсуня до Білої-Церкви на Волинь і дав такий запис: „Видѣхъ просторныя поля, лѣсы, обширные садове, красныя дубравы, рѣки, ставы, озеры запустѣлыя, мхомъ, тростіемъ и непотребною лядиною заросльія. Видѣхъ много костей человѣческихъ, сухихъ и нагихъ, тилькы небо покровъ себѣ имущихъ; рекохъ въ умѣ: кто суть сія? Насмотрѣвшися, поболѣхъ сердцемъ и душою, яко красная и всякими благами прежде изобиловавшая земля и отчизна наша Украіна в пустынѣ оставлена, і поселенцы ея, славные предки наши, безвѣстны явишася". Запорожці плакали, слухаючи в 1676 р. лист об „упалій отчизні своей малороссійской тогобочной"**).

Роздивившись добре в Слобідській Україні, захожі люде побачили, що край добрий на усе—на хліборобство, бджільництво, усяку садовину і огородину, на рибу, на раків, на звірів—багато роскоші та простору, і ось у сім краї залунала весела пісня:

---

*) *Лукьяновъ*, Пут. в Св. Землю, в вид. Бартенева.
**) *Сам. Величко*, Лѣтоп. 1, 5, 11, 394.

Покинь батька, покинь мати, покинь всю худобу
Іди з нами козаками на Україну на слободу,
На Україні всього много, і паши, і браги,
Не стоять там вражі ляхи, козацькії враги;
На Україні суха риба із шапраном:
Будеш жити з козаком як з паном,
А у Польщі суха риба із водою:
Будеш жити з вражим ляхом, як з бідою.

Згодом воля і роскіш зчарніли, землі поменшало, риба подохла від заводів, панщина стала забирати людей в міцні лапи, пішла рекрутчина, салдатчина, і вже не чути було таких веселих пісень.

Але й тоді, як співали такі пісні, важко було людям покидати старі батьківські місця, сум брав за далеку дорогу, а в нових місцях, хоч і гарних, заходила гірка думка про тих, що зостались в далекім старім краю, про тамошню родину. Такі почуття відбились в де-яких піснях, напр., в пісні, як брат пише лист сестрі і питає її, чи привикла вона жити на Вкраїні, а сестра відмовля:

Ой брате, мій брате, треба привикати,
Од роду далеко, ніким наказати!*)

В одній цікавій пісні описана сама дорога, коли і як люде йшли в Слобідчину і що було у них на думці.

Пісня відома в 4-х варіянтах, однаково коро-

*) *Костомаров*, Ист. козач. 121.

теньких і попсованих *). Варіянт д. Новицького, здається, натякає на втікачів в Слобожанщину в XVII віці. Один з варіянтів д. Еварницького прилучений до Кубанщини і річки Кубані. Великі дощі звеселяють кубанських панів, і вони закликають до себе людей. В другім варіянті висловлено, що всі добрі степи зробились панськими. В третім, найбільш попсованім, згадується в кінці цариця Катерина, буцім вона пише кошовому, щоб бурлаків (? мабуть, козаків) не брали в салдати.

Приведемо цілком варіянт Новицького:

Та не спав я нічку не одную,
Не буду спати ще й другую,
Чогось мені трудно,
На серденьку нудно.
Сам я молод—не можу я знати.

Видно, що пісня перш зложена якимсь чулим парубком перед виходом в Слобідчину, в тім добре відомім настрою, коли і жаль покидати домівку й треба їхати, і важкий сум огортає серце. Далі пісня вказує, коли вона була зложена: йшли на нові міста здебільш весною, заздалегідь, мабуть, щоб зорати нову землю на озимину, да по теплу обстроїтись:

Та віють вітри все буйнії,
Ідуть дощі все тучнії,
Землю зворушають,

*)Один у *Новицького*, 5, і три у *Еварницького*. 676—677.

Травою устилають,
А цвітами украшають.

Несвідомий творець пісні схопив весняну красу і залежність її від весняних дощів, котрі тим більш були привабні хліборобові, що обіцяли йому в будучині добрі врожаї. Тучні дощі о провесні і весною—добра признака в хліборобстві. Далі:

Та йдуть люде, поселяне,
Все з дочками та з синами,
Покидають ґрунти свої,
Прославниї вжитки
І привтішниї пасіки.

Прямісінько такі, як ті втіхи, про котрі згадували Лук'янов і Величко—се б то—„красныя дубравы", „сады, что дикій лѣсъ". І зрозуміло, що туга огортає серце співця, як вона огортала тих поселян, що з нудьги—неволі тікали з дочками і синами, кидаючи ґрунти і вжитки. І ось далі йде така риса:

Та чогось луга потемніли,
Наші поселяне посмутніли,
Засмутилася птиця,
Що назад (не́) воротиться
На свої прежні вжитки.

Здається, що тут є помилка, і замість „назад" треба сказать „неможна". З такою поправкою значіння цілком ясне. Співець так з'ясував се темне місце: „Назустріч їм верталась з вирію птиця на свої старі вжитки, і як побачила, що вже людям нема життя—тікають, засмутилась і вона". Толкування слабеньке. Вірніш думати, що перш

самі поселяне були порівнені з перелітною птицею, що їм не можна вже вернутись, як се щасливо роблять птиці.

Уже весна—Дніпр широкий,
Перевози скрізь глибокі,
А зелені дубрави ключі попускали.

Сим, мабуть, і кінчалась колись пісня про те, як утікали колись люде з України в Слобожанщину. Кінець в 9 стр. узятий з другої пісні під впливом слова „ключі"—джерела. Воно нагадувало співцеві пісню про бурлаків, і через те:

Ой тече річка невеличка,
І вширь вона не широка,
І вглибь вона не глибока,
Тільки корабель проходив
І бурлак проводив,—
Всé за добрими панами
А тепер не проходе,—
І бурлак не проводе
За ворожими ворогами *).

Що сей кінець випадково пристосований до пісні, можна бачити з того, що він зустрічається в коротенькій пісні про те, як бурлаки втікали на Дунай, і скоріш він тут тільки й був, але замість бурлаків перш були, мабуть, козаки:

Наші бурлаченьки (козачепьки) догадались,
Через Дунай річку перебрались;
Та Дунай річка мати,

*) В „Збірнику" М. Лисенка варіянт: „за превражими панами".

Та не дай погибати,
Нам безчасним сиротам*).

Пісні зложені були одночасно: одна про те, як люде утікали в Слобожанщину, друга про те, як козаки втікали за Дунай, і де-які риси легко могли переплутатись.

Хоч пісня коротенька і попсована в 2-х місцях, а все ж вона в першій своїй кращій частині яскраво малює переселення в Слобожанщину і з'являється з сього боку одинокою і дуже цінною для щирого зрозуміння далекої харьківської старовини.

II.

Дума про Івана Сірка.

Запорожський і слобідсько-український діяч половини XVII в. Іван Сірко був за своїх часів найславніщим чоловіком на Україні, і пам'ять про нього, про його вдову і двох синів була захована в багатьох піснях. На жаль, з протягом часу вони були забуті і зараз ми маємо всього дві пісні про Івана Сірка в збірнику Еварницького, велику і гарно скомпоновану думу про його вдову і старшого сина Петра в збірнику Котляревського, і коротенький уламок про меншого сина Романа Сірка в початку пісні про Івана Богуславця.

А. Єфіменко справедливо добачає в постаті

*) *Новицкій*, Малорос. пѣс., 5—9.

Івана Сірка—„очень интересную и типичную фигуру своего времени і среды“ *) і недарма шановний Д. Еварницький присвятив сьому славному запорожському лицарю цілу книжку**).

Вояка великої хоробрости, знавець усіх козацьких звичаїв, Іван Сірко в 60-х і 70-х роках XVII в. часто з'являвся в Запоріжжі в головних військових урядах—полковником, кошовим, воював з Поляками, найбільш з Татарами й Турками. Часи на Україні були смутні, роздирали її тоді сусіди, були часи руїни, розвалу. Правобережну Україну зо всіх боків плюндрували і руйнували Турки, Татари, Поляки. Там, на правім боці, вовтужився гетьман Дорошенко, тутечки, на лівім боці, метушились Ханенко і Суховій. Запорожжя держалось окремо, і Сірко з Запорожцями допомагав то одному, то другому, не маючи точної і справжньої політичної програми. Особливо вабила Сірка Слобідська Україна, де він мав хутори. В Мерефі, в 30 верствах від Харькова, жила його сем'я і там була головна його оселя, хоч він, як завзятий вояка, найбільш пробував в походах та в Січи. Як би там не було, а Харьківщина в особі славного Сірка має свого сина, але і Запоріжжя тягло його до себе, і коли він помер в 1680 р. в Грушівці, на своїй пасіці, то був перепроваженний до Січи і там похований в полі за Січчю „з многою арматною і мушкетною стрільбою і з великою всего войска низового жалостію“. Так каже Самійло Величко в своїй літописі, і далі по-

*) *Ефименко* А Ист. украинск. народа, II, 285.

**) Чимала статя є ще в Російськ. біограф. слов, з бібліогр. показчиком.

ясняє, що Військо Низове справляло Сіркові пишний похорон, „яко по вождю своем справном і щасливом, который од младости аж до старости своея военними бавячися промислами, не тільки значне Крим воевал і попалил в нем гради, также і в полях диких на разних місцях многіе татарскіе громливал чамбули, і ясир христіанський одгромлював, але і в Чорное море лодками вплинувши, на разних місцях не малия бусурманам чинил шкоди і разоренія, а по морю Чорному корабли і каторги, з Константинополя в Крим, Азові инші міста пливучіе, громливал і з великими здобичами щасливе з войском запорожським до коша своего повертался, которого Сірка все войско запорожское зѣло любило і за отца свого почитало. Погребши его, значную над ним могилу висипало, і крест камяний на ній поставило, з належитим имени і дѣл его подписом". Сей хрест зберігся й до наших часів і зразки з його можна бачить в книжках по українській історії д. Еварницького і проф. Грушевського.

Найславнішою подією Івана Сірка була його виправа до Криму степом, в 1675 р., щоб помститись ханові за його напад на Січ. Сірко став над Сивашем, маючи під рукою тисяч чотирі козаків, а тисяч до п'ятнадцяти кинув далі в розсип на південь під приводом завзятих і знаючих начальників, наказавши їм звернутись до Сиваша на п'ятий день. Величко в Літописі каже, що „тое войско вітроногими кіньми своїми внутр селеній кримських нечаянно вшедши і, по совіту, на кільки частей розділившися весь Крим собою наполнили и засѣяли, огнем і мечем оний плюндруючи, Козлова, Ка-

рачева, Бакчисарая і иних городов коснувшися і превеликія їм разоренія нанесши. Хан тоді з султанами і мурзами чим скорій з Бакчисарая вихопився угонзнул в гори кримскія". Згодом Татари зібрались і напали на козаків, але Сірко їх відбив і повернув додому, забіраючи по дорозі величезні отари і табуни, а разом і багато ясиру, християнського і бусурменського. Тих з християн, що забажали вернутись до Криму, Сірко перебив, щоб вони не розмножувались між бусурменами на козацькі голови, других відпустив, а за бусурменський ясир взяв згодом великий викуп грішми і товарами—мосулбесами, мамсами, кіндяками, вабами, бавельною, саф'янами, кіньми, а тих, хто не зміг дати за себе викупу, відіслав в Москву в неисходню неволю. Цікаве свідоцтво Величка, що коли полоняники Татари почули, що їх відішлють в московську неволю, то „здрогнувши зараз почали торгуватися і належитни за себе по своїй возможности окуп поступовати" *).

Ще в 1882 р. Костомаров, висловив гадку, що „болѣе чѣмъ, вѣроятнымъ признть можно, что когдато о самомъ Сѣркѣ Иванѣ существовали думы, такъ какъ въ самыхъ лѣтописяхъ этотъ богатырь представляется в поэтическомъ свѣтѣ. Трудно допустить, чтобы народная поэзія не коснулась его. Участіе къ дѣтямъ Сѣрка до такой степени, чтобъ они могли стать предметомъ особой думы, можно предполагать плодомъ того интереса, какой возбуждали думы или дума о самомъ Сѣркѣ" **).

---

*) *Сам. Величко*, Лѣтопись, II, 372, 497.
**) *Костомаровъ*, Ист. козач. 100

Гадка Костомарова недавно справдилась. Відгуки і досить гарні старих пісень про Івана Сірка вловив д. Еварницький в Катеринославщині на місці Чортомлицької Січі, в 1887 р. від дідів Дмитра Сукури і Дивниченка. Надруковані вони в збірнику Еварницького „Малорос. народ. пѣсни“ 1890 р. Усього дві пісні—одна краща в 21 вірш, а друга, иншого змісту, попсована і без кінця, всього в 9 вірш. Останню дід Дивниченко забув від старости. Проспівавши трохи, він спинився і сказав: „ Не зведу, серце, як воно ця пісня співається“. Дуже жаль, що старий забув пісню, бо з початку видно, що пісня оповідала про морську виправу Сірка, тоді як краща пісня Сукури змістом має його виправу степом. Значить, меншою мірою було два рядки пісень про Івана Сірка. „ Гей, та із-за моря вітер повіває“,—так починається варіянт Дивниченка. Сірко нагрібає козаків в чайки і край дороги сажає клин—дерево, щоб на йому кувала зозуля і завдавала жалю козацьким кісткам. Тут старий зпинився і виказав здогад, що може зозуля на Татарву кувала.

Варіянт Сукури починається з того, що Сірко крикнув на своїх козаченьків, щоб вони сідлали коней та збірались до хана в гості. Козаки виступили з Січі, наче орли, засяяли в степу, як сонце. Кінець такий:

Та ми думали, ой та ми ж думали,
Що то місяць в степу ой зіхожає,
Аж то козак Сірко, та козак же Сірко
На битому шляху та Татар оступає*).

*) *Эварницкій*, Малор. нар пѣс., 651, 652.

су Котляревського; таким робом маємо nuicum; ся дума досить велика, в 84 вірші, і добре злаштована в чисто думській постаті, на взірець старіших просторих дум. Маючи на увазі, що сем'я Сірка пробувала в Мерефі, де у неї була власна маетність, що в самій думі про Сірчиху згадується Мерефа і один з її мешканців Пилип Мерефянський, можна гадати, що тутечки була зложена й дума про Сірчиху, яка таким робом з'являється чисто слобідсько-Українським твором.

Постать Сірчихи дуже нагадує дружину Тараса Бульби в оповіданні Гоголя. Може Гоголь чув де думку про Сірчиху, а коли не чув, то, як людина надзвичайної поетичної вдачі, вгадав. У Бульбихи два сини, яких вона дуже любить—Остап і Андрій; Тарас, її чоловік, часто покидав сем'ю за-для низового товариства. Сірчиха жалкує, що чоловіка в вічі не бачила сім років, і всю свою щиру любов вкладає в двох своїх синів, котрі обидва гинуть. Дума починається тим, що

В городі Мерефі жила вдова
Старенькая жена,
Сірчиха Іваниха;
Она сім літ пробувала,
Сірка Івана в очи не видала,
Тільки собі двох синов мала:
Первого сина Сірченка Петра,
Другого сина Сірченка Романа.

Петро став питати матір, де його батько. Сірчиха сказала, що він пішов до Тору (сучасний Слав'янськ.) Петро взяв в товариші волошина Голуба і мерефянця Пилипа і поїхав з ними до

Тора шукати батька. Торський отаман Яків Лохвицький зустрів і роспитав Петра, після чого Петро поїхав далі в степ. Лігши на спочинок під тернами, він безпечно пустив коні, а Турки тее зобачили, взяли в полон Голуба і убили Пилипа. Голуб, щоб піддобритись до Турків, заманив до них Петра і вбив його. Козаки стародавні, себ-то з тих, що в сім місці раніш вже пробували і були старіші і з більшим досвідом, побили Турків і чесно поховали Петра Сірченка. Лохвицький послав до Сірчихи листа, в якому писав про нещасливу пригоду з її сином. Сірчиха, прочитавши листа,

К сирої землі крижем упадає,
Словами промовляє:
Що вже тепер на моїй голові три печалі пробуває:
Первая печаль, що я сім год пробувала—
Сірка Івана в очі не видала;
Другая печаль, що Сірченка Петра на світі немає,
Третя печаль, що Сірченко Роман помірає

V.

Пісня про слобідську гусарію.

Козаки дорожили своєю службою в козацьких полках, по виборному значінню їх, по старому призвичаю; але в половині XVIII в. стали перевертати їх в салдатські полки. Цариця Єкатерина II почала сю переробку слобідчан. Спершу в 1755 р. надіслано указ, в котрім було сказано про „промышленіе о пользѣ государственной“, „благоден-

ствіе подданнихъ", „материнское милорердіе" (саме тоді вводилось кріпацтво), „надлежащій порядокъ", „истинныя отечеству заслуги", а при кінці, що „всѣ тамошніе военные и гражданскіе чины, получа сіи полезнѣйшія учрежденія (салдатство в гусарах), какъ ощутительнній знакъ къ нимъ и ко всему народу тамошнему благоволенія потщатся соотвѣтствовать должною благодарностью"... Але слобідчане не дуже дякували і набрані в гусари тікали. Тоді уряд забірав замість втікачів їх родичів, а коли таких не було то, навіть, сусід із „семейныхъ и зажиточныхъ людей". Така справа забрала людей вже до живих печінок, і в изюмськім полку вибухнув бунт, до котрого пристав сам полковник Краснокутський. Полковника заслали в Казань, а инших і того далі. Хоч цариця трохи підласкала козацьку старшину „удовольствіемъ чинами и жалованьемъ", одначе, і старшина була стурбована і не хотіла тої гусарії, що відбилось в деяких невеличких піснях, напр.:

Усіх хлопців в гусари забрали,
Мене молодого охвицером записали,
Та дали ж мені коня вороного,
Та послали мене поперед війська всього,
Та звеліли мені серед полку стати,
Та сказали мені у суремочки грати,
Ой ви грайте, суремочки, грайте,
Мені молодому жалю не завдавайте...
А не жаль мені а у дому нікого,
Тільки ж жаль мені: матуся старая,
Матуся старая, сестриця малая,
Сестриця малая, а жена молодая *).

*) *Драгом.*, Політ. піс. II, 206.

VI.

Пісня про Капниста.

Коротенька, в 16 віршів пісня про Капниста цікава тим, що свідчить, як Українці навіть в половині XVIII в., при всім занепаді, були чуткі і відголосні на політичні події.

Василь Петр. Капнист, з Греків, пристав до царя Петра в Прутському поході, ходив пізніше з Мініхом до Крима, дістав посаду миргородського полковника і зажив в Харьківщині великі маєтки, з яких декотрі досі вдержались за його родом, напр., чудовна по красі краєвидів Михайлівка Лебединського повіту. З ним в 1750 р. по доносу зробилась якась пригода, але через рік його відпустили і поставили командіром над усіма слобідськими полками. З своїми козаками він був в пруському поході, тоді і вбито його в баталії під Грос-Егерсдорфом 1757 р. Він мав діло з гайдамаками, ловив їх і сажав в тюрми. Спомин про се захований в пісні: „Коли ж тії гайдамаки та такеє чинять, то послати Капнистого, нехай їх припинить і половить"—так хтось роспорядився, і Капнист наловив їх два остроги, а сам поїхав до хана гуляти. Саме тут з ним і скоїлась біда; його закували в кайдани і повезли до столиці драбинчатим возом, але пісня знає, що доля знов до його повернула, і кінчається тим, що

Ой повезли Капнистого драбинчатим возом
А відтіль їхав пан Капнистий великим обозом.